

Христос Раждається! Славимо Його!

Всечеснішому Духовенству! Преподобним Монахам і Монахиням!
Дорогим у Христі Вірним Української
Греко-Католицької Церкви в Польщі! Мир у Господі!

Вітаємо Вас усіх із Різдвом Христовим та молитовно зичимо наповнитися різдвяною радістю. Бажаємо, щоб у ваших душах і серцях постійно жила любов і віра, щоб у всьому світі відбувалося багато добрих, благородних вчинків, щоби близькі та рідні були в повному здоров'ї. Ділімося скарбом нашої віри і нашою різдвяною радістю та українською колядою із тими людьми, серед яких живемо, щоби кожна наша зустріч і кожне спілкування стали нагодою відчувати близькість Бога.

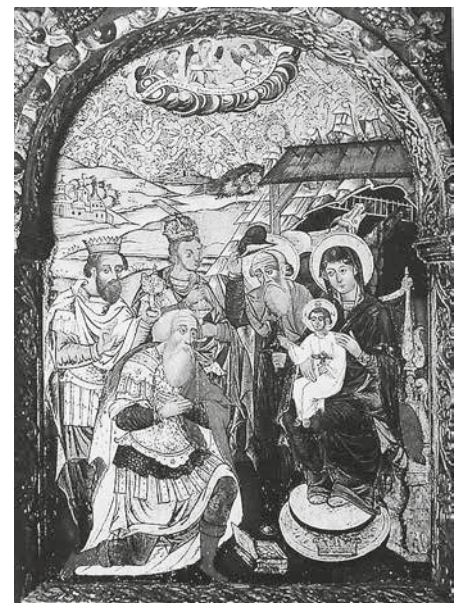
Молимося й бажаємо усім, щоби 2023 рік став роком закінченої перемоги війни в Україні та мирного неба над головою!

† Архiepіскоп Євген Попович
Митрополит Перемишсько-Варшавський
† Єпископ Володимир Ющак
Владика Вроцлавсько-Кошалінський
† Єпископ Аркадій Трохановський
Владика Ольштинсько-Гданський
† Архiepіскоп-емерит Іван Мартиняк

У номері читайте:

- Навчання в умовах війни
- Святий Йосафат Кунцевич був вірний своїй Церкві
- Перший Єпарх Стрийської Єпархії УГКЦ
- Święty Józafat i kantyki supraskie
- Владика Григорій Лакота – блаженний УГКЦ
- Юрій Новосільський: «Я тоже українець»
- катедра Воздвиження Чесного Хреста у Вроцлаві
- Білий Бір — Церква Різдва Пресвятої Богородиці
- Різдвяна поезія

Різдвяне Послання Владик УГКЦ в Польщі

Христос народжується — славте!

Христос із небес — зустрічайте!

Христос на землі — бадьортесья!

Співай Господеві, вся земле,

і весело заспівайте, люди, бо він прославився!

Всечеснішим і Високопреподобним Отцям,
Преподобним Монахам і Монахиням,
Дорогим у Христі Сестрам і Братам!

Христос народився!
Дорогі у Христі Сестри і Брати!

На початку сердечно вітаємо з цьогогорічним празником Христового Різдва всіх Вас, виселенців і нащадків виселенців акції «Вісла», традиційних вірних нашої Церкви у Польщі. Вітаємо також дуже сердечно всіх, хто до Польщі прибув з України. В першу чергу маємо на

думці тих, хто знайшовся тут, втікаючи перед жахіттям війни, яка криваво прокочується українською землею. Вітаємо також всіх, хто прибув тут ще до війни, шукаючи праці, чи нового місця для життя. Вітаємо також гостей, членів інших Церков, які вирішили разом з нами святкувати цьогогорічний празник Христового Різдва. Сьогодні всі утворюємо одну велику християнську родину

Діва днесь Пресушого народжує, і земля
вертеп Непрístupному приносить, ангели
з пастирями славословлять, і волхви з зіркою
подорожують. Нас бо ради народилося
Немовля, Предвічний Бог. Кондак, глас 3

Божих дітей Володимирового Хрещення. Хоча на українській землі триває кривава війна, то все ж таки прихід на світ Спасителя вносить у наші серця надію на перемогу над злом, дияволом та на повернення у світ правдивого, Божого миру. Цього бажаємо всім, цілому нашому народові та цілому людству.

(Закінчення на 2 сторінці)

Різдвяне Послання Владик УГКЦ в Польщі

(Продовження з 1 сторінки)

Дорогі у Христі Сестри і Брати!

Крім неповторної атмосфери, церковних богослужінь та колядок, багатьом з нас свята Христового Різдва асоціюються мабуть найбільше з підготовкою дому та стола до святого часу. Найкраще, мабуть, розуміють це жінки. Вони знають, що на свята дім потрібно прибрати та прикрасити, а на столі не повинно забракнути нічого для домашніх та для сподіваних і несподіваних гостей. Ці клопотання займають дуже багато часу і вимагають великих зусиль. Тому теж нерідко свята Христового Різдва розпочинаємо виснажені та змучені. З цієї причини забуваємо деколи й про найголовніше, що означає і який є релігійний сенс Христового Різдва, де і коли воно збулося, та як ми повинні його пережити.

Сподіваємося, що вислухані Вами проповіді та послання допомагають бодай трохи відчитати духовний і богословський сенс свят Христового Різдва. Повчання можуть нам дати також літургійні тексти різдвяних богослужінь, включно з Божественною Літургією та з євангельською розповіддю св. Луки про Христове народження, про появу ангелів та про поклін пастирів. Також народна традиція, збережена в колядках, повчає нас про глибокий сенс Христового Різдва. Найбільш мабуть відома нам колядка, **Бог предвічний народився**, дає короткі, але влучні пояснення: що Бог Предвічний народився у Вифлеємі, що прийшов з небес, щоби спасти люд свій увесь. Чуємо також, що Він є Христом, тобто Спасителем, який задля нас народився у людському тілі з Діви, Пречистої Невісти.

Щоби відчитати властивий час та розпізнати Месію, юдеї мусіли знати пророцтва, які заповідали прихід на світ Спасителя. Варто також і нам їх пригадати. Найперше про Месію сповіщає старозавітна Книга Буття, в якій читаємо про жінку, якої потомство подолає диавола: **Я покладу ворожнечу між тобою і жінкою і між твоїм потомством та її потомством. Воно розчавить тобі голову, а ти будеш намагатися вві'ястися йому в п'яту** (Буття 3, 15). Знов з Книги пророка Михея можемо дізнатись звідки приїде Месія, який буде пастирем народу: **Ти ж, Вифлеєме-Ефрато,**

занадто малий еси, щоб бути між тисячами Юди. З тебе вийде мені той, хто має бути Володарем в Ізраїлі; його походження із давніх-давен, з днів споконвічних (Мих. 5, 1). Про мирне царство, в якому буде царювати Месія, можемо почути в Ісаї, наступного старозавітного пророка: **І вийде паросток із ния Єссея, і вітка виросте з його коріння. Дух Господній спочине на ньому, дух мудрости й розуму, дух ради і кріпости, дух знання й страху Господнього** (Іс. 11, 1-2). До цього пророцтва нав'язує гімн, який співаємо під час Великого Певчир'я, перед Христовим Різдром: **З нами Бог, розумійте, народи, і покоряйтеся, бо з нами Бог.**

Коли ще уважніше прислухатися до євангельських текстів, читаних під час різдвяної Божественної Літургії та затриматися над змістом стихир і тропарів святочних богослужінь, ми маємо повне пояснення сенсу спасіння, яке задумав для нас Бог. В Божественній Літургії св. Василя Великого, в навечір'я Різдва Христового, молимося словами тропаря: **Таємно родився ти в вертепі, але небо, Спасе, звістило тебе всім появою зорі, немов устами. І вірою мудреців тобі привело, що кланяються тобі, тому з ними помилуй нас.** Пізнавши глибину Божого задуму можемо ще тільки повторити слова Величання з Утрени Різдва Христового: **Величаємо тебе, Життєдавче Христе, що задля нас у тілі нині народився від непорочної і пречистої Діви Марії.**

Євангеліє від св. Луки, яке читаємо першого дня Христового Різдва та яке розповідає про мандрівку Святої Родини з Назарету до Вифлеєму, про прихід на світ Божого Дитяти, про покладення його в яслах та про появу ангелів і поклін пастирів, доповняє цілу картину приходу на світ Спасителя. Це все утврджує нас у вірі, що справді Христос народився у людському тілі та що сьогодні маємо можливість черпати з дару Його спасіння.

Дорогі у Христі Сестри і Брати!

Незалежно від усього сказаного, без відповіді залишається багато запитань. Вони стосуються самого Христового народження та питання, як ми особисто повинні пережити цей празник. Не

знаємо також, коли точно прийшов на світ Ісус Христос. Це відноситься не тільки до дня і місяця, але й до року. Вчені вказують, що поміж справжнім приходом на світ Ісуса Христа, а так званім «нульовим» роком, може бути навіть й сім років різниці. Ще менше, бо нічого не знаємо про день і місяць Христового народження. Первісна Церква прийняла 25 грудня для святкування Христового Різдва, тобто час, коли після найкоротшого дня і найдовшої ночі, день знов стає довшим, наче перемагаючи ніч. Для тогочасних людей був це момент перемоги світла над темрявою. Для християн, для яких Христос був Справжнім Світлом, 25 грудня було найкращим моментом для святкування приходу на світ Спасителя, який поборов темряву гріха і смерті. В наших, деколи дуже емоційних дискусіях, на тему зміни календаря, пробуємо взаємно переконувати себе? котрий з календарів, юліанський, чи григоріанський, є нашим і кращим та котрий більш пристав до реалій сьогоdnішнього життя. Для перших християн це не мало великого значення. Вони раділи тим, що Христос — Спаситель, справжнє Світло для світу, прийшов на світ задля нашого спасіння.

Вже через рік парафії, котрі так вирішували, зможуть святкувати Христове Різдво і всі неподвижні празники за григоріанським, тобто за новим календарем. Незабаром передамо напрямні для проведення процесу вирішення зміни календаря в парафіях. Незалежно від індивідуальних переконань, просимо всіх не забути, що головним моментом є прихід на світ Спасителя задля нашого спасіння, а не точна дата цієї події. Протягом цілого християнства дата святкування Христового Різдва була умовною. Коли б Христос хотів, щоби ми знали, коли він точно народився, напевно нам би це передав. Однак жоден з Євангелістів не залишив нам такої інформації.

Дорогі у Христі Сестри і Брати!

З причини війни в Україні цьогорічне святкування Різдва Свят різко відрізняється від цього, як ми святкували їх минулими роками. Для багатьох родин в Україні будуть це дуже сумні свята, бо при святочному столі може забракнути когось з найближчих, хто загинув на фронті як герой-захисник. Може забракнути теж мирян, котрі загинули в обстрілах, чи були замордовані агресором. Сотні тисяч військових будуть переживати Різдво Христове →

Колядка на чужій землі

В пастирському посланні про патріотизм, яке від імені Архирейського Синоду УГКЦ в Україні 5-го грудня 2022 року оприлюднив Блаженніший Святослав, читаємо, що «в ізраїльському народі усвідомлення любові до „землі батьків” лише зросло з її втратою внаслідок програних війн із загарбниками та подальшого насильного виселення в чужі землі». Тугу за втраченою батьківщиною передає псалом 137: **«Над вавилонськими ріками, там ми сиділи й ридали, як згадували Сіон. На вербах, серед нього, повісили ми наші гусли. Бо там пісень у нас просили ті, що в неволю нас забрали, просили радості в нас тії, що мук нам завдавали: „Співайте нам пісень сіонських!”.** Як нам пісень Господніх на чужій землі співати?».

Після 24-го лютого 2022 року мільйони українців опинилися поза «землею батьків». Точно невідоме число громадян України російський агресор депортував до Росії і в цьому випадку це нагадує депортацію юдеїв до Вавилону. А декілька мільйонів, в переважній більшості жінок і дітей, стали біженцями,

втікаючи від танків, ракет, дронів і позбавлених людських прикмет російських солдатів до цивілізованих країн.

І одні, ті в Росії, і інші, ті в країнах біженства, можуть повторити слова псалма, перефразовуючи їх: «Як нам колядки на чужій землі співати?». Можна їм відповісти словами з великопосної пісні, яка є перелицьованим 137 псалмом: «Нехай послухає світ, як ми страдаєм нині». Ці слова врешті стали правдою. Це не Голодомор 1932-33 років, коли були тільки преса і радіо. Світ слухає, а ще більше бачить, як страждають невинні. Як обґрунтувати надію, що цим разом могутні світу цього не перейдуть над українською трагедією до порядку денного?

З євангельських розповідей про народження Ісуса в це Різдво найміцніше промовляє до нас історія втечі до Єгипту і вбивства дітей. Почувши про народження царя юдейського, «Ірод стривожився, і весь Єрусалим з ним» (Мт 2, 3). Щоб зберегти своє панування він «послав убити у Вифлеємі й по всій окрузі всіх дітей, які мали менше, ніж два роки» (Мт 2, 16). Ангел, який уві сні з'явився Йосифові в Єгипті,

сказав: «Встань, візьми дитятко і його матір і вернися в ізраїльську землю, бо вмерли ті, що чигали на життя дитятка» (Мт 2, 20). «Чигали», отже не сам Ірод хотів вбити того, хто, в його уяві, хотів позбавити його влади і всіх користей, які вона давала.

Сучасний Ірод і його Єрусалим стривожилися, бо біля них з'явився народ, який не хоче бути рабом, цінує свободу, права людини, плекає відкритися до інших, хоче з ними інтегруватись. А для автократи і його лакеїв, це смертельна загроза, бо такий приклад може вплинути на їхніх співгромадян, які побажать, що насправді є рабами.

Втечею до Єгипту Йосиф врятував життя Ісуса, його матері і своє. Біженство запобігло потенційній смерті багатьох жінок і дітей. Їхніми «Йосифами» є чоловіки у формах, які безстрашно протистоять російському агресору. Коли прийде момент перемоги, до біженок ангели говоритимуть: встаньте, візьміть дітей, і вертайте до України.

Хай тепло взаємної любові доповнить дефіцит градусів. Хай світло Божої правди замінить вимкнуту електроенергію. Хай біблійне «З нами Бог» дає силу боротися і надіятися.

о. Богдан Панчак

на фронті, часто в траншеях, в холоді, під обстрілом ворожого вогню. Багато наших родин буде теж переживати Христове Різдво далеко від своїх найближчих. Декого війна примусила шукати притулку поза межами України, залишаючи в батьківщині мужчин, які мусять бути готовими захищати рідний дім. Для багатьох громадян України цьогорічні свята Христового Різдва будуть також тяжкими з огляду на можливий брак світла та ogrівання. В багатьох домах не буде мабуть також що поставити на святочний стіл. Тому цьогорічне Христове Різдво може бути для багатьох наших братів і сестер в Україні справді самотнім, холодним, а навіть й голодним.

Змальована перед хвилиною картина повинна спонукати всіх нас до глибокої застанови та до справжнього милосердя проти людини, яка знайшлася в неволі гріха та смерті. Бог хоче, щоби кожна людина осягнула спасіння та звільнилася з неволі диявола. Тому посилає на світ Свого Єдинородного Сина, щоби через воплощення, смерть на хресті та воскресіння з мертвих увільнити людину від душевної неволі, в якій вона знайшлася через первородний гріх прабабків. Сьогодні

Тому відкріймо двері наших домів для потребуючих, головню тих, які з причини війни в Україні були примушені залишити свої міста, доми та рідних. Навіть і після свят Христового Різдва варто пам'ятати про тих, хто залишився в Україні та страждає від холоду і голоду. Не збідніємо, якщо виготовимо та передамо для них різдвяний подарунок у формі пачки з харчовими продуктами або з теплим одягом. Карітаси наших єпархій радо передадуть їх найбільш потребуючим. Якщо навіть ми неспроможні допомогти матеріально то завжди можемо молити Бога про привернення миру на українській землі та доручати Йому у молитві долю найбільш потребуючих, головню старших та самотніх людей.

Свята Різдва Христового, це прояв безмежного Божого милосердя супроти людини, яка знайшлася в неволі гріха та смерті. Бог хоче, щоби кожна людина осягнула спасіння та звільнилася з неволі диявола. Тому посилає на світ Свого Єдинородного Сина, щоби через воплощення, смерть на хресті та воскресіння з мертвих увільнити людину від душевної неволі, в якій вона знайшлася через первородний гріх прабабків. Сьогодні

радіємо, але не можемо забувати про тих, хто знаходиться у душевній неволі диявола, чи у фізичній неволі агресора і для визволення потребує нашої допомоги. Не залишайтесь байдужими супроти них. В такому дусі переживаймо цьогорічні, ненормальні, з огляду на війну, свята Різдва Христового та цілий різдвяний час.

Всім Вам бажаємо душевного миру та закінченої перемогою війни в Україні. Всім бажаємо світла і тепла. Бажаємо також достатку насущного хліба на столах у всіх наших домах. Бажаємо, щоби нікого з Ваших близьких не забракло при родинному столі. Бажаємо також відчуття теплої близькості Ваших рідних, найкраще у своїй хаті, на рідній землі. На Різдвяні Свята і Новий Рік зі щирого серця Вас благословимо!

† Архiepіскоп Євген Попович
Митрополит

Перемисько-Варшавський

† Єпископ Володимир Ющак

Владика Вроцлавсько-Кошалінський

† Єпископ Аркадій Трохановський

Владика Ольштинсько-Гданський

Перемишль — Вроцлав, Різдво Христове — 7.01.2023 р. Б.

Навчання в умовах війни — у чужому краї

24 лютого 2022 року росія розпочала повномасштабне вторгнення в Україну, яке називає «спеціальною операцією». Військова кампанія почалася після тривалого нарощування російських військ з листопада 2021 року вздовж кордону України з рф і білоруссю та визнання органами влади росії 21 лютого 2022 року терористичних утворень на території України — так званих «ДНР» і «ЛНР» — як державних утворень. З першого дня вторгнення росія порушує правила ведення війни і масово чинить воєнні злочини.

Для більшості громадян України напад росії став шоком. Проте російсько-українське протистояння має глибоке історичне коріння. Історія стосунків українського і російського народів — це літопис воєн, визвольних повстань українців і послідовної політики русифікації та асиміляції українців.

(Із сайту Верховної Ради України)

* * *

Нам, на окраїнах польської держави, де до Балтійського моря в прямій лінії всього маємо 40-50 км. могло здаватися, що інформації подавані в телебаченні, радіо, чи в мережі інтернету, це якийсь кошмар і мабуть це якісь перепутані новини. Що описувані події зовсім з іншого світу. Проте дуже скоро виявилось, що все це дійсна правда.

Вони (біженці) появились в нашому містечку не тому, що воно напрочуд привабливе або чимось дуже відоме у світі. Ні, сюди, до Гурова Ілавецького, біженці з України, у значній більшості жінки з дітьми, приїхали захищаючися перед несподівано реальною воєнною хуртовиною викликаною горе-сусідом зі столицею в Москві.

Місцева громада, як тільки може, до сьогодні допомагає потерпілим від лиха. Помагають установи, але також й індивідуальні особи. З власної ініціативи, ангажуючи інших небайдужих осіб, з біженцями став працювати в нас п. Мирослав Мицьо, колишній вчитель польської мови і директор. Він же, разом з колегами вирішили, що потрібно нашим гостям допомогти якомога найкраще пізнавати польську мову, історію й культуру. Отже, реалізуючи задумане, у співпраці з Комплексом Шкіл

з Українською Мовою Навчання, стали вестися у шкільних приміщеннях регулярні уроки мови та щоденного спілкування для всіх новоприбулих охочих.

Проте, важливі стали не лише уроки навчання самої мови. Заангажовані волонтери своїм семінаристам запропонували також уроки історії (зі зверненням окремої уваги на українсько-польські відносини) та відвідини цікавих місць, важливих також для світової історії. Нашим несподіваним гостям дуже впали до вподоби виїзні уроки з метою ознайомлення з місцевими пам'ятками архітектури, зокрема готичними замками і цегляними

були подавані інформації про польські звичаї, традицію й культуру. Викладачі пробували збуджувати увагу до віднаходження подібностей і відмінностей, які існують між двома народами.

Уроки «академії» мали різні форми. Були, отже, лекції, бесіда, прості граматичні тести, переклад польських текстів на українську мову, голосне читання вибраних фрагментів літератури тощо. Курсанти пізнали також біографії найвидатніших польських літераторів.

Особливо цікавими для всіх стали короткі, інсценізовані тематичні діалоги: «В лікарні», «На харчовому ринку», «Купляємо одяг», «В ресторані», «На екскурсії в музей». Ця форма навчання стала дуже популярною, а свобідна атмосфера й веселі коментарі дозволяли запам'ятовувати багато польських слів.

Урок польської мови й культури для біженців.

На подвір'ї готичного замку в Лідзбарку Вармінському.

костелами. Звичайно, всі з нас воліли би, щоби наші зустрічі й дидактичні екскурсії відбувалися в умовах миру, а не війни. Були у навчанні передбачені ще уроки присвячені фольклору й спільне співання традиційних українських пісень.

З плином часу, як показав досвід, біженці стали ідентифікуватися з місцем нового (тимчасового) проживання. У процесі навчання семінаристам

Для освітніх потреб конче нам було скласти підручник, достатньо простий посібник для навчання польської мови українцями. Наскільки скоро можна порозумітися на розмовному рівні (все ж таки маємо до діла з двома слов'янськими мовами), гірше з написаним словом, бо ж тут маємо до діла з кирилицею та латинкою, яких треба навчитися. Потрібно було нам скористатися простою →

Перший Єпарх Стрийської Єпархії УГКЦ, Владика Юліян Гбур — 80 років від дня народження

Владика Юліян Гбур.

Владика Юліян Гбур народився 4 грудня 1942 року у с. Брижава (гміна Бірча Перемиського повіту). У 1947 році разом з батьками під час депортаційної акції «Вісла» був переселений на північ Польщі. Середню освіту здобув у Місійній семінарії в Нисі. Філософію і богослов'я студював у Вищій духовній семінарії монашого чину Отців Вербістів (SVD). Рукоположений на священника 21 червня 1970 року архієпископом Адамом Кардиналом Козловецьким — місіонером у Замбії.

Протягом 1964-65 рр. відбув примусову військову службу в Бартошицях. Після закінчення богослов'я почав працю у греко-католицькій парафії у Кракові. Від 10 липня 1973 р. назначений парохом українських парафій у Гурово-Ілавецькому та Острому Барді, згодом у П'єненжні.

Для Гурова-Ілавецького, греко-католицької громади, зокрема молоді

місцевого українського ліцею (ще тоді існуючого лише як окремі класи в польській школі), був це особливий час, коли молодий священник дав себе пізнати як ревний і відданий Церкві та народові душпастир.

У 1982-1991 рр. о. Ю. Гбур виконував обов'язки декана Ольштинського деканату, натомість від 11 червня 1983 р. був призначений декретом Прімаса Польщі Кардинала Юзефа Глемпа візитатором для греко-католиків у Польщі та консультантом Прімаса у справах управління Українською Греко-Католицькою Церквою. 26 квітня 1991 року його призначено протосинкелом Перемиської єпархії.

7 липня 1994 року в Архикафедральному Соборі св. Юра у Львові відбулася хіротонія Владика Юліяна, яку провів Блаженніший Мирослав Іван Кардинал Любачівський. Нового владика УГКЦ призначено протосинкелом Львівської Архиепархії. У жовтні 1996 року обрано

його Секретарем Синоду Єпископів УГКЦ. Від 18 листопада 2000 року став першим єпархіяльним єпископом Стрийської єпархії. Під час Синоду у 2001 році склав обов'язки Секретаря Синоду Єпископів УГКЦ. Владика Юліян Гбур помер помер 24 березня 2011 року, після важкої недуги, яка поступала швидким темпом.

* * *

Вшанування пам'яті:

- 1 червня 2011 р. перед Комплексом шкіл з українською мовою навчання в Гурові Ілавецькому було посаджено «Дуб пам'яті», й встановлено пам'ятник у вигляді каменя з інскрипцією.
- У селі Верин (Миколаївський район Львівської області) на фресках церкви святого Архистратига Михаїла зображений Владика Юліян поруч Кардинала Любомира Гузара.

Редакція

«Дуб пам'яті» перед Комплексом шкіл з українською мовою навчання в Гурові Ілавецькому.

транскрипцією. Появилися, наприклад, проблеми з називанням шкільного приладдя. Діти пішли в школи й повинні були засвоїти основну лексику. Тут у пригоді стала сторінка з малюнками шкільних приладів й описи в двох мовах з транскрипціями.

Складений швидкими темпами посібник, між іншими, подає теми:

- як читати-вимовляти польські літери;

- основні фрази польської мови;
- мовний етикет;
- особисті дані;
- корисну інформацію;
- позначення часу — доба;
- назви страв;
- догляд за дітьми;
- лікарська опіка;
- запитання про дорогу;
- іменники — відмінювання іменників;

- числівники — відмінювання числівників;
- місяці, дні тижня.

Згідно з задумом, посібник складений двома мовами в такий спосіб, щоби міг послужити і полякам, й українцями. Такий немов розмовник. Як показала практика, постібник у щоденному користуванні став стержнем, на якому його користувачі самі собі обирали (Закінчення на 10 сторінці)

Святий Йосафат Кунцевич був вірний своїй Церкві

«Святковий, ювілейний рік святого Йосафата Кунцевича, який ми саме починаємо цього дня нашою Божественною Літургією, нехай буде для всіх нас дорожнім дороговказом, що показуватиме нам шлях до єдності, заодно в цілій Церкві, як і в наших державах» — слова що сказав у привітанні до вірян, зібраних на торжественній літургії в храмі Пресвятої Трійці віленського василіянського монастиря в неділю 6 листопада римо-католицький архієпископ Вільнюса Гінтарас Грушас, були немов урочистим знаком, що саме починаємо святкування 400-ліття мученицької смерті першого святого УГКЦ.

Святий Йосафат Кунцевич, це по-стать яку належить вважати дійсним апостолом єдності чотирьох держав (Литви, України, Польщі та Білорусі), а також цілої Католицької Церкви.

Литовський парламент одноголосно визнав рік 2023 роком св. Йосафата Кунцевича на державному рівні.

Божественну Літургію в храмі Пресвятої Трійці, історія якого сягає початку XVI ст., на прохання Глави УГКЦ Блаженнішого Святослава, очолив Владика Аркадій Трохановський, ординарій Ольштинсько-Гданської Єпархії, реально найближчий до Литви греко-католицький єрарх.

Разом з Владикою Трохановським перед іконостасом церкви, де перед віками молився св. Йосафат Кунцевич, до літургії, між іншими, стали: апостольський нунцій у Литві Петар Ражич, загаданий вже віленський архієпископ Гінтарас Грушас, єпископ Даріус Трійоніс, Владика Іриней Білик ЧСВВ, канонік папської базилики Санта-Марія-Маджоре в Римі та греко-католицькі й латинські священники з Литви, України, Польщі, Італії, Естонії, Латвії та Угорщини.

Отці, що приїхали до Вільнюса, щоби бути учасниками торжества, прибули разом зі своїми вірянами (найбільшою виявилася група з Польщі, від Ольштинсько-Гданської Єпархії), завдяки чому храм виповнився паломниками з різних країн, яких єднає спільна Церква і автентичний дух християнської, понаддержавної ідентичності.

Звертаючись у проповіді до вірних Української Греко-Католицької Церкви, що приїхали з різних країн Європи, Владика Трохановський пригадує

особу святого Йосафата Кунцевича, між іншими, відзначив: «Святий знаходився в різних обставинах, але був вірний своїй Церкві. Ми також знаходимося

в різних обставинах, а це вимагає від нас постійного чування, в основному у молитві, щоби не відійти від віри в Бога, хоч сучасний світ щораз-то частіше пропонує нам привабливі „інші радості життя”. Ми не можемо також зневіритися, коли бачимо та досвідчуємо трагедії (Продовження на 15 сторінки)

Торжественною літургією у василіянському храмі Пресвятої Трійці у Вільнюсі наша Церква почала святкування 400-ліття мученицької смерті св. Йосафата Кунцевича.

У Божественній Літургії взяли участь вірні нашої Церкви з цілої Прибалтики й Польщі.

В'їздова брама (XVIII ст.) до комплексу Віленського василіянського монастиря.

Юрій Новосільський: «Я тоже українець»

— 100 літ від дня народження

7 січня 1923 року народився Юрій Новосільський, кравів'янин та українець за походженням. Його іконостаси, Хресні дороги, образи Христа і Диви Марії є одними з найвидатніших досягнень сучасного сакрального мистецтва.

Професор Юрій Новосільський під час праці в церкві Воздвиження Чесного Хреста в Гурові Ілавецькому. 1983 р.

В одному з інтерв'ю Польському радіо Юрій Новосільський сказав, що середньовічна візантійська ікона була йому близька тому, що він не звертав своєї уваги на авторство: «Автор ікони може не був аж так абсолютно «програмно» анонімним, проте його не вважали важливим елементом у процесі творення ікони, яку важливо було копіювати безособово» — казав він.

Юрій Новосільський залишив після себе кілька тисяч малюнків, а також творів монументального і релігійного характеру. Його розписи можна побачити у церквах і костелах у Люрді, Тихах, Новій Гуті, Варшаві, у Білому Борі і Гайнівці. Він також писав теоретичні роботи з мистецтва, зокрема, «Навколо

ікони. Бесіди з Юрієм Новосільським». Митець помер 21 лютого 2011 року.

Польське радіо, 07.01.2013 р.

* * *

«...W 1981 roku polskim unitom [greko-katolikom — red.] udaje się uzyskać na cele kultu gotycki, poewangelicki kościół w Górowie Iławeckim. Jego adaptacji dla potrzeb katolicko-bizantyńskiej liturgii podejmuje się właśnie Jerzy Nowosielski. Kościół jest zdewastowany, więc w trak-

Марія Оранта. Церква Воздвиження Чесного Хреста в Гурові Ілавецькому.

cie renowacji likwiduje się pozostałości zrujnowanych, dwukondygnacyjnych empor, zdziera się zniszczone tynki, obnażając surowy, ceglany watek, uzupełniony kontrastowo białą fugą. W ten sposób przywrócony zostaje pierwotny wygląd świątyni, sprzed reformacji. To istotne — bo malarstwo Nowosielskiego najlepiej czuje się w przestrzeniach nowoczesnych lub (Закінчення на 10 сторінці)

Св. Миколай. Церква Воздвиження Чесного Хреста в Гурові Ілавецькому.

Вітраж запроєктований проф. Новосільським. Вроцлав, костел Святого Хреста.

Катедральний храм Воздвиження Чесного Хреста у Вроцлаві

Вроцлавський собор Воздвиження Чесного і Животворящого Хреста Господнього: храм, іконостас, царські ворота, ікони.
Художник: Юрій Новосільський.

Катедральним храмом Вроцлавсько-Кошалінської єпархії є собор Воздвиження Чесного і Животворящого Хреста Господнього, що знаходиться у Вроцлаві.

З історії катедрального храму: його будівництво завершено в 1254 році. У XIV і XV століттях проводилися значні реконструкції та розширення. В цей час храм набрав рис готичного стилю.

На початку XV ст., частина францисканців (власники храму) перейшли на протестантизм, а решта покинули Вроцлав. Ті ж, хто залишився, 1529 року

перейшли до костелу св. Дороти. Покинуту францисканцями споруду зайняли норбертани. У 1662–1674 роках храм був оздоблений в стилі бароко.

Барокова каплиця Божої Матері Болісної (пізніше Святих Дарів), була зведена на південному боці Хрістофом Гацкнером у 1723–1727 роках для абата монахів премонстрантів, Фердинанда фон Хохберга. У 1810 р. костел був перетворений в парафіяльний храм.

В останні дні Другої світової війни споруда була сильно пошкоджена. У 1997 році у Вроцлаві відбувся

Міжнародний Євхаристійний Конгрес, і з цієї нагоди Папа Іван Павло II отримав церкву Св. Вінсента в дар від Кардинала Генрика Гутьбіновича і настановив його катедральним собором Вроцлавсько-Гданської єпархії Української Греко-Католицької Церкви, передавши в руки Владики Теодора Майковича.

Греко-католицька парафія у Вроцлаві існує від 1957 р. Її початки тісно пов'язані з особою о. Павла Шухлята (він разом з дружиною поховані на особовицькому кладовищі у Вроцлаві). →

Білий Бір

— Церква Різдва Пресвятої Богородиці

Церкву Різдва Пресвятої Богородиці у Білому Борі громада будувала в 1992-1997 рр. Вона побудована за проектом професора Юрія Новосільського. При проектуванні церкви з Юрієм Новосільським співпрацював архітектор Богдан Котарба. Ступивши за поріг святині паломник зразу зауважить три основні кольори: темно-зелені стіни і стелі, білі перегородки і червоні дверні коробки. Мінімалістичний іконостас, це тільки три ікони: розп'яття над царськими

вратами, Христос і Діва Марія. У центрі церкви знаходиться яскраво-червоний тетрапод. Стиль церкви, про що часто пишуть дослідники творчості професора, нагадує ранньохристиянські три-нефні базиліки.

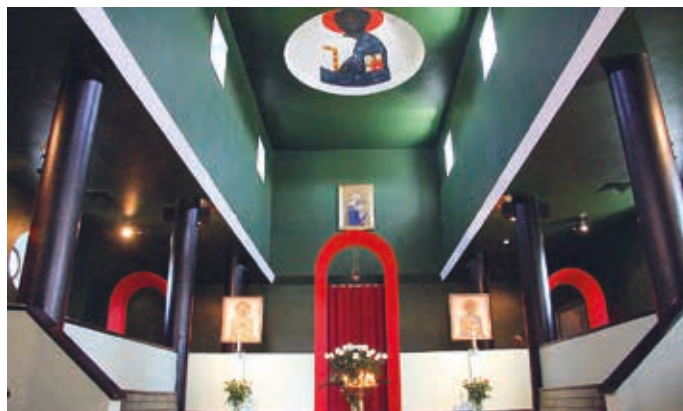
**Храм був освячений
20 вересня 1997 р.**

25 липня 2019 року Західнопоморський воєвідський консерватор пам'яток

у Щеціні вніс церкву св. Різдва Пресвятої Богородиці до реєстру пам'яток разом із землею під будівлею та невід'ємними елементами декору авторства проф. Юрія Новосільського.

* * *

„...Okazją do spełnienia marzeń stanie się dopiero budowa greckokatolickiej cerkwi pw. Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy w Białym Borze — od początku do końca zrealizowana według wizji Nowosielskiego, we współpracy z architektem Bogdanem Kotarbą. *Jak pan widzi* — pisze (Закінчення на 15 сторінці)

Церква Різдва Пресвятої Богородиці у Білому Борі: храм, інтер'єр, ікони. Художник: Юрій Новосільський.

Віряни вроцлавської парафії, це в основному переселенці з Лемківщини. Помимо того, що до столиці Сілезії фактично ніхто не міг бути переселений, але реально люди їхали туди за роботою і на навчання, а потім вже залишалися на постійне проживання.

Професор Юрій Новосільський появився в парафії на запрошення тодішнього пароха, о. Петра Крика (у придієшньому — єпископа УГКЦ).

Спочатку художник працює над іконостасом, пізніше реалізує окремі ікони, хоругви, проектує дальматики, обрус на престіл, тетрапод, прскомедійник. Працює також над проектами вітражів. Був 1983 рік. З Вроцлава професор поїхав до Гурова Ілавецького, щоби там розпочати працю над художнім обладнанням ревіталізованого (також готичного храму).

Варто відзначити, що з початку іконостас був встановлений у долішньому

поверсі костела св. Вартоломея, який давніми роками служив храмом вроцлавських греко-католиків. До нового храму його було (разом з рештою обладнання) перенесено в 1997-1999 рр. В давньому залишилися запроектовані і зреалізовані вітражі. Праці над ними були закінчені у 1988 р., тобто на тисячоліття хрещення (святковане на Ясній Горі у Ченстохов).

(бт)

Навчання в умовах війни — у чужому краї

(Закінчення з 5 сторінки)

шлях навчання мови, а при тому історії, культури й літератури.

Зовсім нового значення для всіх набув День Вишиванки, а особливо Божественна Літургія, яку в місцевому храмі Воздвиження Чесного Хреста відправив о. митрат Іван Лайкош. Того дня кожен прямо відчув і зрозумів, що він є членом всесвітньої української спільноти. День Вишиванки мав дуже символічний характер з огляду на присутність поміж нами біженців з України, яким завзятий воров не дав відзначати свята вдома.

Своєрідна, «незалежна академія» показала, що курсанти радо вчать, й як тільки можуть, докладаючи немало зусиль, поборюють труднощі, до яких можна зарахувати:

- різний рівень ознайомлення з польською мовою (чим далі від польського кордону, тим гірше);

На закінчення літургії в церкві в Гурові Ілвецькому. 19 травня 2022 р.

- різний рівень освіти;
- невисоке ознайомлення з латинською азбукою (проте багатьох курсантів володіло англійською мовою);
- незрозумілий бар'єр у спробах бесіди польською мовою;
- відмінювання частин мови й часте вживання форм: «я була», «да»;
- наголошування окремих слів.

- вимова і запис м'яких приприголосних (ś, ć, ź, ż, ń).

Сьогодні більшість біженців, які появились в нашому регіоні, вже повернулися до своєї батьківщини, залишилися всього кільканадцять осіб. Це зрозуміло кожному, адже навіть якщо над головою літають бомби і немає ogrівання та зв'язку, «батьківщина є тільки одна».

ред. Богдан Тхір

Юрій Новосільський: «Я тоже українець»

(Закінчення з 7 сторінки)

właśnie w gotyku; architektura nowożytna mu nie sprzyja. W Górowie — w opustoszałą przestrzeń gotyckiego kościoła wchodzi Nowosielski i rozświetla surowe, ceglane wnętrze białym ikonostasem. Dyskretna dekoracja ścian: święci wschodniego Kościoła na białych podokiennych płycznach, *Spas Nierukotwornyj*, św. Piotr i Oranta wprost na cegle i jasny, radosny ikonostas z cynobrowym krzyżem ołtarzowym — w promieniach słońca porannej liturgii robią olśniewające wrażenie.

(Nietoperz w świątyni.
Biografia Jerzego Nowosielskiego.
Krystyna Czerni. Kraków 2011)

* * *

ЦИТАТА:

«Довкола національності Юрія Новосільськогоросло багато міфів і непорозумінь. Так насправді небагато знали про його корені й родину. Він сам не полегшував справи, зовсім не відчував потреби однозначних декларацій. (...) А одначе

під кінець життя літній маляр молився (і рахував) по-українськи. На Великдень вітав гостей ритуальним Христос Воскресе, на Різдво співав «Бог предвічний» й інші українські колядки. Зберіг досконалу пам'ять рідної мови і любив повторювати: «Я тоже українець». Це й не дивно — чим людина старіша, тим меншу владу над нею мають обставини, яким вона підпорядкована у цьому періоді життя, коли виборює своє місце, а тим сильніше відкликається душа».

Кристина Черні,
біограф Юрія Новосільського
(Український Тиждень, 19 липня 2011 р.)

* * *

Osią rozważań Nowosielskiego jest ikona, ostatnio najczęściej tworzony przez artystę typ obrazu. Od niej na ogół wszystko się zaczyna w tych rozmowach [„Rozmowy z Jerzym Nowosielskim. Zbigniew Pogórzec, Kraków 2014], na niej też zawsze kończy. Z pasją charyzmatyka przedstawia twórcą swój sposób odczuwania i widzenia ikony. Spogląda przy tym na ikonę nie tylko jako

malarz, lecz również w wymiarze szerszym — teologicznym. Oczywiście, rozważania Nowosielskiego nie mają nic wspólnego ze szkolnym wykładem teorii i praktyki ikony. Nie chodzi zresztą artyście o to, by przekazać innym ludziom jakąś sumę wiedzy o ikonie, o sposobach jej malowania czy symbolicznej wymowie. Chodzi o rzecz znacznie ważniejszą, o uwrażliwienie ich na ikonę, o przekazanie im tajemnicy jej odczuwania. Wydaje mi się, że tytuł *Wokół ikony*, może nie najszcześniejszy pod względem językowym, najpełniej oddaje nie tylko sedno samych rozmów, lecz i ich niepowtarzalną atmosferę. Istotnie toczyły się one wokół ikony.

* * *

„Jerzego Nowosielskiego bez wątpienia można nazwać jedną z najważniejszych postaci polskiej sztuki współczesnej. Zbudowanie zaprojektowanej przez siebie cerkwi było największym marzeniem artysty, które udało się zrealizować w 1997 roku w Białym Borze. Artysta w kreowaniu owej cerkwi pod wezwaniem Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy sięgał przede wszystkim do swojej twórczości, co zaowocowało powstaniem materialnego testamentu malarza, zamkniętego w jednej bryle”.

Zofia Szot

Владика Григорій Лакота — блаженний УГКЦ

— 140 років від дня народження

Григорій Лакота, майбутній єпископ Греко-Католицької Церкви, був четвертою дитиною у сім'ї Івана та Євфросинії. Народився 31 січня 1883 р. в селі Голодівка (повіт Рудки). Після закінчення народної школи в Комарному та Академічній гімназії у Львові вступив до Генеральної семінарії у Львові та на богословський відділ Львівського університету.

Був висвячений на священника 30 серпня 1908 р. у катедрі св. Івана Хрестителя у Перемишлі. Свячення прийняв з рук Владика Константина Чеховича. Після двох років душпастирювання, 1910 р. Владика Константин направив о. Григорія на вищі студії до Відня — в Інститут св. Августина. Звідти той повернувся з науковим ступенем доктора богослов'я.

1 січня 1918 р. Владика Йосафат Кочиловський іменував о. Григорія ректором Духовної семінарії. За 8 років ректорства він заклав міцні підвалини духовного та інтелектуального розвитку семінаристів. Про нього згадували: «Ректор знав кожного семінариста на ім'я та прізвище, мав уявлення про його поведінку, працю, таланти та здібності. Він завжди прагнув до повного довір'я зі своїми вихованцями... Він був зразком українського священника початку ХХ ст. Високоосвічений богослов, ревний душпастир з особливим замилюванням до обрядів та церковної історії, відданий патріот...».

10 лютого 1926 р. Папа Пій XI номінував о. Григорія Лакоту єпископом-помічником Перемиської єпархії. Його хіротонія відбулася в неділю мироносиць 16 травня 1926 р.

Важкими були часи Другої світової війни, особливо загострилися стосунки між українцями та поляками, але ще більші жажіття розпочалися після війни — комуністичний терор, передусім щодо Української Греко-Католицької Церкви та її духовенства. З 11 на 12 квітня 1945 р. органи НКВС заарештували у Львові та в Станіславові Митрополита Йосифа Сліпого й інших єпископів. Після псевдособору 1946 р. польський уряд рішуче почав переслідувати греко-католицьке духовенство, зокрема кир Йосафата та кир Григорія.

Владика Григорій мав нагоду переїхати до більш безпечного місця, проте він свідомо вирішив залишитися зі своєю Церквою, для якої був добрим пастирем

і провідником. Він казав: «Як буде така воля, що нас вивезуть, то може так треба, може нас там чекає хоч би одна душа, що потребує нашої помочі, може від цього залежить її спасіння, то варто для неї посвятитися...».

25 червня 1946 р. польська влада заарештувала Владика Йосафата Кочиловського, а наступного дня — Владика Григорія та інших членів капітули. Їх було вивезено на кордон і передано органам НКВС.

Владика Григорій Лакота. Ікона. Собор св. Івана Хрестителя у Перемишлі.

У Києві через небажання владики Григорія перейти на православ'я радянська влада засудила владику на 10 років примусових робіт у Сибіру в заполярному концтаборі Воркути.

У Воркутинському таборі ОЛП-9 Владика Григорій був зразком праведного життя. Своєю смиренністю і святістю він заслужив серед каторжан ім'я «Ангела в людському тілі». Щодня вдосвіта табірне духовенство таємно відправляло Богослужіння і збиралося до владики на релігійні бесіди. Влітку 1950 р. здоров'я Владика значно погіршилося. Його переведено до лікувального пункту в поселенні Абезь, де він упокоївся в Бозі 12 листопада 1950 р.

З огляду на великий авторитет серед каторжників, більшовицька влада проявила елементарну повагу до

єпископського сану і дозволила похоронити Владика Григорія на цвинтарі (могила Д-14), про що є свідчення очевидців: «Мертвих взимку не ховали в могилах. Викопати її за умов вічної мерзлоти було дуже важко. Небіжчиків клали під насип залізниці, яка будувалася, або просто залишали на льоду озера — навесні тіла йшли на дно. Єпископа поховали на місцевому цвинтарі».

Улітку 1996 р. з Божою поміччю вдалося віднайти могилу блаженного Владика Григорія Лакоти та підготувати необхідні матеріали для проголошення його святим. Обряд беатифікації відбувся 27 червня 2001 р. у Львові під час Святої Літургії у візантійському обряді за участі Івана Павла II.

Відтак у літку 2001 р. його нетлінні останки були перевезені з Абезі до Львова в каплицю Різдва Пресвятої Богородиці, що на Сихові. Торжественне перенесення їх у храм Різдва Пресвятої Богородиці відбулося в неділю 11 жовтня 2001 р.

(ред.: на основі — «Духовенство Перемиської Єпархії та Апостольської Адміністрації Лемківщини», Б. Прах, Львів, 2015)

Оксана Крушельницька

Ми йдемо колядувати

Вийди, зіронько, на небо,
Освіти нам путь-дорогу.
Ми йдемо колядувати,
Щоб віддати шану Богу.

Вийди, місяцю, на небо,
Усміхнися нам миленько,
Разом ми почнем колядку,
Що припала до серденька.

Понад снігом, понад світом
Спів дитячий покотився:
Веселиться нині, люди,
Бог Предвічний народився...

Święty Jozafat i Kantyki Supraskie

„Во святителех извѣстно пожив”

Рукописи «Супрасльських кантикиів» були віднайдені зовсім недавно. Спочатку, в половині 1990 рр. в книгозбірні Бібліотеки Академії Наук у Вільнюсі проф. Йосиф Марошек віднайшов один запис голосу хлоп'ячого сопрано (dyszkant), а в 2012 р. д-р Радослав Добровольський (бургомістр Супрасля) вишукав ще три фоліо з наступними голосами. Ці рукописи знайшлися у Вільнюсі в 70-их роках XIX ст. у наслідок акції ліквідування уніяцької спадщини. Тоді-то православний ігумен супрасльського монастиря, московит Інокентій Команецький продав до бібліотеки Вільнюса 1200 примірників різних документів із супрасльської монастирської книгозбірні, зокрема цих, що стосувалися уніяцької Церкви.

Цього року [2022] появилася платівка (перша із запланованої серії) з записами «Супрасльських кантикиів». Співає хор Підляської Опери і Філармонії.

Utwór numer 11 — „Во святителех извѣстно пожив”, ze zbioru odkrytych niedawno Kantyków Supraślskich rozśławia męczeńską drogę arcybiskupa połockiego św. Jozafata Kuncewicza. Bez wątpienia jest to jeden z pierwszych na świecie

ponieważ jego tekst używa określenia „святител”. Na podstawie dostępnych dokumentów można doprecyzować powstanie utworu. Szczególna sytuacja związana z kultem tego świętego powstała w Supraślu u Ojców Bazylianów. To tam w 1655 r.

Kolendę, administratora metropolii kijowskiej i zarazem arcybiskupa połockiego.

Relikwie arcybiskupa św. Jozafata pozostawały w Supraślu od 1655 r. do traktatu pokojowego zawartego z Moskwą w Andruszowie (30 stycznia 1667 r.). Tegoż właśnie roku uroczyste wyjechały z Supraśla i poprzez Wilno trafiły z powrotem do Połocka. Przeniesieniu relikwii patronował archimandryta supraski i zarazem zwierzchnik grekokatolików w Rzeczypospolitej metropolita abp Gabriel Kolenda. W tym czasie, Kolenda przygotowywał się (po pokoju z Moskwą w 1667 r.), do triumfalnego pochodu relikwii z Supraśla do Wilna i dalej do Połocka. To wówczas właśnie, zapewne powstał ów utwór: „Во святителех извѣстно пожив”. Translokacja relikwii błogosławionego była bowiem niezwykle wydarzeniem w skali całego kraju. Było to propagowanie przez Gabriela Kolendę kultu błogosławionego Jozafata. Do tego celu

Обкладинка платівки з записом «Супрасльських кантикиів» у виконанні хору Підляської Опери і Філармонії.

utworów Mu poświęconych! Oryginał muzycznego dzieła znajduje się w Bibliotece Rękopisów Akademii Nauk Litwy w Wilnie.

Utwór powstał w monasterze Bazylianów w Supraślu zapewne po 1643 r.

Св. Йосафат Кунцевич.

Klasztorna cerkiew Zwiastowania Bogurodzicy w Supraślu.

trafiło z Połocka ewakuowane przez metropolitę Antoniego Sielawę i jego koadiutora bpa Gabriela Kolendę wolne od rozkładu ciało Błogosławionego. Fakt ewakuacji hierarchów przed Moskwą dokumentuje kronika klasztoru:

„Roku tegoż 1655 Antoni Sielawa metropolita całej Rusi i arcybiskup Połocki, uchodząc przed Moskwą, z Białej Rusi przybył do Supraśla, a stąd wyjechawszy do Tykocina, rezydował we dworku Supraślskim tamże przy cerkwi czas niejaki, gdzie zachorowawszy ciężko i umarł. Przyprowadzony do Supraśla i pochowany w sklepie fundatorskim”.

Tego samego roku, w maju, zmarł archimandryta supraski Syłujan Koncewicz. Na jego miejsce 24 czerwca 1656 r. na archimandrytę supraskiego wybrano Gabriela

niemal z pewnością użył swojej kapeli muzycznej prowadzonej przez kompozytora Mikołaja Dyleckiego — największego spośród muzyków tamtej doby w środowisku Cerkwi na Ukrainie, Białorusi i Litwie.

Во святителех извѣстно пожив и мученія путь прошед і идолскія разорил еси жертвы і поборник бив стаду своєму богомудре Йосафате, тѣм же тя почитаем, тайно вопіюще: от бед избави нас, молитвами твоими приснопамятне Йосафате!

Żyjąc jak Święty przeszedłeś drogę męki, niszcząc pogańskie ofiary i byłeś obrońcą dla stada swojego, roztropny Jozafacie, przeto oddajemy Ci cześć, wołając: Twoimi modlitwami wybaw nas od utrapień, święty Jozafacie!

Dr Radosław Dobrowolski

Метрополита Cyprian Żochowski.

Матеріал походить з початків уніцької школи співу барокового. Супраш був тоді другим по Вільні осередком співу wielogłosowego. Творцями кантиків були музиканти згуртовані навколо т.зв. вільської школи барокової композиції музики церковної. Це базиліанець Томаш Теодор Шевєровський (капелмейстер абпи Cypriana Żochowskiego) і ймовірно Миколай

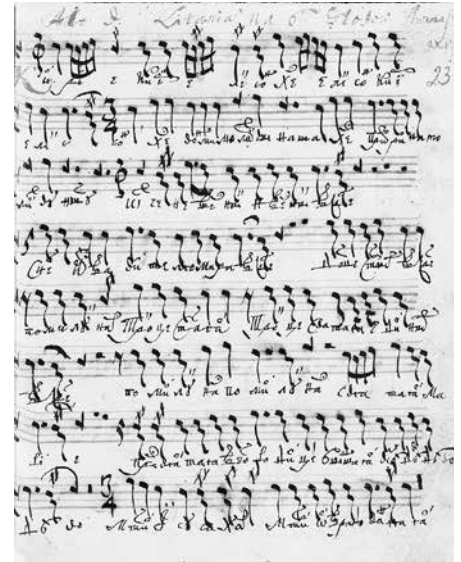
Дилецький (капелмейстер абпи Gabriela Kolendy — архимандрити супрашського) і двоє супрашських базиліанців, брати Теофіл і Антоні Кішчизькові.

Супрашські Кантики були кульмінацією розвитку західноєвропейської стилізації музичної в традиції церковній в Річчезполітій. Управління цього роду співу було можливе через контакти ієрархів православних і уніцьких з країнами півдня Європи.

* * *

Кантики — це твори шістьголосові з теми релігійної. Перший голос був відкритий в архіві в Вільні через проф. Жозефа Мароську в 1997 р., а наступні два через бурмістра Супраша Радослава Добровольського в процесі збирання матеріалів до докторату. Відсутні голоси заповнила проф. Оліга Шуміліна з Львова.

В разі супрашських кантиків маємо до здійснення з справжнім унікатом, оскільки це музика барокова до текстів Церкви Західної

Litania de la sol re авторства Томаша Шевєровського з останньої чверті XVII в.

перекладених на мову старо-церковно-слов'янську. Знаємо одного з композиторів кантиків — є ним Томаш Теодор Шевєровський, іншим ж є ймовірно Миколай Дилецький — обидва пов'язані з Супрашом. (з преси)

Григорій Сковорода, — 300 років від дня народження

3 грудня 1722 р. — у с. Чорнухи (Полтавська обл.) народився **Григорій Сковорода**, філософ, просвітитель-гуманіст, богослов, поет, композитор, педагог, перший український байкар, передвісник українського романтизму. Сучасники називали його «мандрівною академією».

Навчався у дяка-скрипалів на привілейованому становищі, співав у церкві. Вищу освіту отримав у Києво-Могилянській академії. У 20 років поїхав до Петербургу, де прославився музично. Повернувшись їде у 3-річну подорож по світу. Працював у Переяславському колегіумі, потім — домашнім вчителем. Працював професором у Переяславі, в Харкові, приватно перекладав Платона, писав свої твори. З 1769 р. став мандрівним педагогом-просвітником. Останні десятиріччя — це роки його слави. У філософських діалогах і трактатах біблійська проблематика переплітається з ідеями платонізму та стоїцизму. Зміст людського існування — подвиг самопізнання.

Передбачив свою смерть: «Він пішов у свою кімнатку, переодягнувшись білизну, помолився Богу і, підложивши під голову

свої писані праці і сіру свитку, ліг, зложивши навхрест руки. Довго чекали на нього з вечерею. Сковорода не з'явився. Другого дня вранці до чаю теж, до обіду так само. Це здивувало господаря. Він насмілювався увійти до Сковороди, щоб розбудити його; однак Сковорода лежав уже холодний закам'янілий.» Це сталося 9 листопада 1794 року в селі Пан-Іванівка (сьогодні: Сковородинівка) Золочевського району Харківської області.

Джерело (на основі): *Бібліотека української літератури*

Григорій Сковорода: цікаві факти про нашого земляка

1. Григорій Сковорода народився 1722 року на Полтавщині в родині спадкових козаків. Він не мав вищої освіти (неодноразово спробував отримати вищу освіту в університетах Будапешта, Відня, Братислави та Галле), але сам досконало вивчив латинь, єврейську, грецьку, польську, німецьку, італійську та французьку мови.

2. Мав музичний талент — прекрасно грав на флейті та органі, сопілці, скрипці, гусях, лірі та бандурі.

Фітільов Л. (1913–1975). Портрет Г. Сковороди. 1972 р.

3. Загалом Григорій Савич написав 17 філософських творів та зробив 7 перекладів. Найвідоміші його твори «Сад божественних пісень», «Жінка Лотова», «Байки Харківські». Але за життя не надрукував жодного твору.

(Закінчення на 14 сторінці)

Григорій Сковорода,

— 300 років від дня народження

(Закінчення з 13 сторінки)

4. Інколи підписував свої листи подвійним іменем Григорій вар Сава Сковорода, Даниїл Майнгард.

5. Григорія Савича вважають зачинателем жанру байки. Він писав твори переважно староукраїнською та латинською.

6. Надавав перевагу особистій духовній свободі. Філософські трактати присвячував переважно етиці. А головним сенсом людського існування вважав самопізнання. Відстоював права людської особистості в кожній людині, що на ті часи означало сильну демократичну тенденцію. Відкрито засуджував московських гнобителів.

7. Якось Катерина II захотіла зустрітися з відомим українським філософом особисто. Він прибув на її запрошення до палацу. Коли зайшла цариця до приймальної зали, всі присутні вклонилися, крім Сковороди. На питання Катерини, чому він не кланяється, відповів: «Не я бажав тебе бачити, а ти сама захотіла на мене подивитися. А як же ти мене роздивишся, коли я перед тобою вдвоє зігнуся».

8. Ще зі школи образ Сковороди асоціюється з образом бродячого чоловіка, який ходив по селах, проповідуючи свою філософію і живучи по хатах. Але це зовсім не так. Філософ справді любив ходити пішки, влітку жив у лісах-полях, а взимку по хатах та монастирях. Але водночас він був аскетом, який полюблив вишукані та дорогі речі. Наприклад, його друзі з елітних кіл щедро обдаровували Григорія Савича — висилили йому окуляри (а їх непросто було дістати в ті часи), найдорожчі музичні інструменти, виконані на замовлення за кордоном (бо на дешевих він не любив грати), сир пармезан (який привозили спеціально для нього з Європи). В його торбинці завжди були елітні люльки з тютюном та пляшечка вина.

9. Спав він не більше чотирьох годин на добу. Був завжди веселий, бадьорий, активний та доброзичливий. За переказами, був вегетаріанцем.

10. Одна з найвідоміших легенд про Сковороду полягає у тому, що Григорій Савич умів передбачати долю. Доводять це двома історіями. Перша розповідає про його гостини у Києві. Мовляв, одного разу він приїздив у гості до друга Іустина.

Пішов прогулятися Подолом — аж раптом відчув трупний запах. Сковорода зібрав речі і поїхав геть з міста, а за кілька тижнів у Києві розпочалася епідемія чуми, а місто закрили.

Його улюбленою місцевістю було село Іванівка, що на Харківщині (нині Сковородинівка). Відчуваючи свою смерть Григорій Сковорода у 1794 році прийшов сюди помирати. До обіду він скликав своїх друзів, провівши весело час. Потім пішов і викопав собі могилу у парку, уславши її дубовим листям. Зайшовши до хати — перевдягнувся у чистий одяг, поклав торбу під очі і заснув вічним сном.

11. Григорій Сковорода заповів ставити не хреста на своїй могилі, а камінь з його крилатою фразою «Світ ловив мене та не спіймав».

Новини Полтави

Пам'ятник Сковороді в Києві

Пам'ятник філософу в Києві був встановлений у 1977 році; автори — скульптор Іван Кавалерідзе, архітектор Василь Гнездилов.

Згідно з першим проектом, запропонованим Кавалерідзе, Сковорода був босим, з Біблією під пахвою і хрестиком на шиї. Але цей варіант був відхилений партійним керівництвом. Тому вирішили прибрати натільний хрестик, Біблію в руках замінили сумкою, а на ноги одягли постолі. Відкрито пам'ятник 1 березня 1977 року на тоді ще Червоній площі.

Пам'ятник Григорію Сковороді розташований у сквері на Контрактовій площі. Пам'ятник найвидатнішому українському філософові Григорію Сковороді у Києві встановлено біля Києво-Могилянської академії не дарма. Адже саме тут він навчався, а потім присвятив свій талант і розум роботі в стінах закладу.

Автором пам'ятника став видатний скульптор і кінорежисер Іван Кавалерідзе. Коли митець завершив роботу над монументом, йому було уже 90 років. У первісний варіант скульптури було вкрито глибокий зміст. Адже спершу Сковороду було зображено босим, у руках він тримав Біблію, а на шиї висів хрестик. Проте радянська

цензура не могла допустити встановлення такого пам'ятника в атеїстичній державі. Після того як зі Сковородою попрацювали критики, Біблію у руках замінила торбина, а на ногах з'явилися постолі. Натільний хрестик, звісно ж, зник. І хоча задум автора зазнав суттєвих змін, пам'ятник не втратив своєї символіки — подорожнього, який шукає приховані знання Всесвіту, а не женеться за життєвими насолодами. Для студентів пам'ятник Григорію Сковороді у Києві став одним із улюблених. Тут сидять із гітарами, відпочивають та готуються до сесії. Але найчастіше студенти приходять до скульптури попросити про успіх на іспитах. Адже вірять: якщо потерти її взуття, то обов'язково пощастить. Із монументом пов'язані ще кілька традицій. Так щороку 14 жовтня, у День Києво-Могилянки, студенти мийуть Сковороду, а 28 червня, у день вручення дипломів, надягають йому на голову чорну шапочку випускника.

* * *

Всякому місту — звичай і права

Всякому місту — звичай і права,
Всяка тримає свій ум голова;
Всякому серцю — любов і тепло,
Всякеє горло свій смак віднайшло.
Я ж у полоні нав'язливих дум:
Лише одне непокоїть мій ум.
Панські Петро для чинів тре кутки,
Федір-купець обдурити прудкий,
Той зводить дім свій на модний манір,
Інший гендлює, візьми перевір!
Я ж у полоні нав'язливих дум:
Лише одне непокоїть мій ум.
Той безперервно стягає поля,
Сей іноземних заводить телят.
Ті на ловецтво готують собак,
В сих дім, як вулик, гуде від гуляк.
Я ж у полоні нав'язливих дум:
Лише одне непокоїть мій ум.
Ладить юриста на смак свій права,
З диспутів учню тріщить голова,
Тих непокоїть Венерин амур,
Всякому голову крутить свій дур.
В мене ж турботи тільки одні,
Як з ясним розумом вмерти мені.
Знаю, що смерть — як коса замашна,
Навіть царя не обійде вона.
Байдуже смерті, мужик то чи цар,
Все пожере, як соломі пожар.
Хто ж бо зневажить страшну її сталь?
Той, в кого совість, як чистий
кришталь...

Григорій Сковорода

Святий Йосафат Кунцевич був вірний своїй Церкві

(Закінчення з 6 сторінки)

українського народу, бо час війни ставити перед нами різні виклики...».

З нагоди початку ювілейного року святого Йосафата Кунцевича Владика Іриней Білик вручив віленській василіянській спільноті благословення від Вселенського Архидієка Папи Франциска.

На закінчення святкувань у храмі був час на слова привітань від запрошених гостей. Особливо тепло й зворушливо до присутніх звернулися тайванський дипломат Ерік Хуанг і радник українського посла в Литві Віктор Гамоцький.

Для бажаючих, після літургії був час, щоби принаймні у скороченій формі ознайомитися зі столицею Литви, зокрема з її історичним центром, в якому не бракує символів пошани й симпатії до українського народу.

Василіянський монастир і церква Пресвятої Трійці (м. Вільнюс, Литва)

Церква Пресвятої Трійці у Вільнюсі тісно пов'язана з Берестейською унією, іменами Святого Йосафата Кунцевича — архієпископа Полоцького, який прийняв тут постриг і провів перші роки свого чернечого життя, а також видатного реформатора Василіянського чину Велямина Рутського.

Церква Трійці знаходиться в самому серці старого Вільня. Храм у 1514 році разом із дзвіницею збудував на знак подяки за перемогу під Оршею над московитами князь Костянтин Острозький. Її

поставлено на місці старого дерев'яного храму XIV століття, зведеного княгинєю Юлією — дружиною Великого князя Литовського Ольгерда на місці смерті (1347 р.) Ольгердових дворян Антонія, Івана та Євстація.

Церква Трійці входить у комплекс Віленського василіянського монастиря, найціннішою архітектурною пам'яткою якого є вхідна брама з триповерховим фасадом, побудована в 1761 році в стилі пізнього бароко.

Монастирський комплекс і церква неодноразово перебудовувалися. Найбільших змін вони зазнали в другій половині XIX століття в часи російської окупації Литви. Тоді в храмі змінили вежі, доліпили арки та спорудили дерев'яний купол відповідно до московської традиції, а від старих монастирських будівель залишилися тільки зовнішні стіни. Весь внутрішній простір був перебудований. Також монастирський комплекс постраждав у часи радянської окупації.

Лише 1991 року монастир і церква Пресвятої Трійці були повернуті отцям Василіянам, які поступово реставрують і відроджують храм.

Тут встановлено пам'ятну дошку з написом українською і литовською мовами: «У церкві Пресвятої Трійці 13 років свого подвижницького життя провів святий Йосафат Кунцевич — апостол єдності Церков. Загинув мученицькою смертю року Божого 1623».

Богдан Тхір

Молитва до св. Йосафата (Кунцевича)

Великий мученику Христовий, Йосафате, чудовий взоре християнської досконалості і непереможний апостоле з'єднання Церков! Ти з любові до Бога не відказався ні від яких праць і трудів, і навіть радо проливав кров і віддавав своє життя.

Благаємо тебе, святий покровителю й отче, заступайся за нас і випроси нам непохитності у святій католицькій вірі й ревності за спасіння наших власних душ, душ наших родин, знайомих і всіх людей.

Святий священномученику Йосафате, згадай, що ти брат наш із крові й кості, тому заступайся в Бога за народ, з якого ти вийшов.

Вчини, наш святий покровителю, своїми могутніми молитвами, щоб у всьому українському народі настала єдність у святій вірі, щоб усі стали дітьми одної Христової Церкви та щоб наш народ, збагачений дочасним й вічним благословенням, прославляв Бога, Який нагородив тебе нев'ячучим вінком слави у Своему Небесному Царстві, Якому належить слава, честь і поклін. Отцю і Сину і Святому Духові, нині і повсяк час, і на віки вічні.

Амінь.

Білий Бір — Церква Різдва Пресвятої Богородиці

(Закінчення з 9 сторінки)

uradowany malarz do Aleksandra Kozyrskiego w lipcu 1997 roku — *zmieniłem zawód i na stare lata przeobraziłem się w architekta. Dawno o tym marzyłem, ale dopiero teraz trafiła się okazja. Niech Pan wierzy, to taka przyjemność zbudować coś sensownego!*...

Нiewielka, jakby zagubiona w równinym krajobrazie cerkiew nawiązuje do surowej architektury bazylik starożytności: trójnawowych bazylik Konstantynopola z IV–V wieku, budowli Syrii i Mezopotamii. Małe okienka, prosty blok

fasady z wieżyczkami i podwójnie półkolistymi przyczółkami. Ciemne, nastrojowe wnętrze powtarza schemat trójnawowej bazyliki: czarne kolumny oddzielają boczne galerie od głównej nawy, centralna, nieco obniżona część — na wzór rzymskich patii i starożytności — zwieńczona jest niską wysklepioną kopułą z wyobrażeniem Pantokratora. Ażurowy ikonostas zredukowany praktycznie do trzech ikon: widniejąca w prześwicie carskich wrót Gogota oraz wizerunki Chrystusa i Marii. Jeszcze popiersia trzech

świętych na balustradzie chóru: Anastazja, Paraskewia i Maria Magdalena. Dla niewielkiej wspólnoty na co dzień wystarcza kameralne wnętrze, większe święta gromadzą kilka tysięcy wiernych — liturgia przenosi się wtedy na zewnątrz, a rolę ikonostasu pełni płaska fasada cerkwi: z potrójnym wejściem, ikonami Archaniołów i *Veraiconem*. «Czerpałem z tradycji liturgicznej Kościoła Pierwszego Tysiąclecia — tłumaczy Nowosielski — zewnętrzna ściana to jest proscenium, a dalsza część to bazylika starożytna; dlatego, że liturgia bizantyńska ciągle tkwi korzeniami bardzo silnie w tych dwóch tradycjach».

(Nietoperz w świątyni.
Biografia Jerzego Nowosielskiego.
Krystyna Czerni. Kraków 2011)

Різдвяна поезія

Богдан Лепкий

Різдво

І знов Різдво...
Ах, скільки раз
Воно неначе казка літ
З давно-давно минулих літ
Являється посеред нас!
З подвір'я сніп входив до хати,
Ставав в кутку і колосками
Щось шелестів.
Хотів сказати, що знов
Христос родивсь між нами,

Родилась правда, мир, любов
І всепрощення.
Нині знов
Будем це свято святкувати,
Знов сіно й сніп внесуть до хати,
Засяє під вікном звізда,
І залунає коляда...

* * *

Під різдво

Колядки, колядки, колядки,
Свічечки на зеленій ялинці;
Білий сніг вкрив садки і грядки.
Мерехтять на кожиській билинці.
Любі сни, райські сни, сни весні,
Сни про те, що було і минуло, -
Хоч як серце у грудях тисни,
Щоб забуло, — воно не забуло.
Кожду річ, кожний мент,
Кожде слово з уст близьких і рідних
Заховало воно, мов фрагмент,
Мов мелодію арф неподібних.

Марійка Підгірянка

Сяє небо удалечі
Сяє небо удалечі,
і молитву зорі мовлять.
Святий Вечір, добрий вечір
— добрим людям на здоров'я.

Дорогі Читачі!

Від щирого серця складаємо Вам вітання з нагоди світлого свята - Різдва Христового! Від усієї душі бажаємо Вам міцного здоров'я, благополуччя, злагоди та миру. Нехай надходячий, 2023 Новий Рік увійде до Ваших домівок добрим і радісним. Нехай коляда наповнить Ваш дім щастям і родинним теплом, додасть сили у вашій щоденній роботі та натхнення для нових викликів.

Зичимо всім, щоби Різдвяні дзвони принесли мир і світло у наші душі, наші родини, щирість та добро у взаємини, а викликана нелюдями зі сходу війна закінчилася повною перемогою України та всього вільного світу!

Редакція «Благовіста»

По церковцях горять свічі,
по хатинках стіл готують,

Святий Вечір, добрий вечір
— добрим людям на здоров'я.

Там, де сили молодечі,
там, де юні труд готують.
Святий Вечір, добрий вечір
— добрим людям на здоров'я!

Колядочка

Колядочка, щедрівочка,
Колядочка жвава.
Під віконцем щебетала,
На порозі стала.
Стала собі на порозі,
Почала питати:
— Чи дозволиш, господине,
За колядувати?
Господиня, як калина,
Господиня пишна,
Сподобала колядочку
Та назустріч вийшла.
Ой, витай же колядочко,
З білої дороги,
Принеси нам рік щасливий
На рідні пороги.
Ой, сідай же, колядочко,
Між мою родину,
Принеси нам добру Долю
В щасливу годину.
Ой, сідай же, колядочко,
З господарем в парі, —
Принеси нам рідну Волю
В новорічній Дарі!

Від щирого серця вітаємо о. Ігоря Гарасима, пароха парафії Успення Пресвятої Богородиці в Асунах, зі знаменитим ювілеєм 60-ліття від дня народження.

Всечесний Отче!

Дякуємо Богові за дар
Вашого життя та покликання й 34 роки служіння. Особливо дякуємо за Вашу віддану працю в нашій парафії, за те, що

в дуже несприятливих умовах вдалося
Вам провести і завершити у нашому храмі широкого масштабу ремонтні роботи.

Нехай Господь щедро благословить Вас у щоденному житті, дарує кріпке здоров'я, силу, оптимізм та ласки так необхідні для праці в Його Винограднику. Пречиста Богородиця нехай огортає Вас своїм покровом, щоби Ви могли служити нашій Церкві і народові на многії і благії літа!

Вірні асунської парафії

Єднаємось у скорбній молитві з нашим колишнім парохом отцем др Ярославом Романом та Його Рідними з приводу смерті **матері Олени**.

Вічна їй пам'ять!

Парафіяни Церкви Різдва Пресвятої Богородиці в Білому Борі.

БЛАГОВІСТ — суспільно-релігійний бюлетень. Видає Українська Греко-Католицька Церква у Польщі. Редакція працює на громадських засадах. Редагує колегія: **Владика Аркадій Трохановський, о. митрат Богдан Панчак, о. Микола Костецький** — координатор від Перемисько-Варшавської архієпархії, **о. Євген Сухий** — координатор від Вроцлавсько-Кошалінської єпархії. Відповідальний редактор **Богдан Тхір** (бт). **Аркадій Стопа** — технічні консультації. *Погляди авторів публікацій не завжди сходяться з точкою зору редакції. В оправданих випадках застерігаємо собі право виправляти і скорочувати авторські тексти.*

Kuria bp, ul. Błogosławionego bpa Józefa Kocyłowskiego 4, 37-700 Przemyśl, tel/fax 16 678-78-68, e-mail: kuria@przemyslgr.opoka.org.pl; **Kuria bp**, Pl. Nankiera 15a, 50-140 Wrocław, tel./fax 71 343-94-77; fax 71 343-94-67, e-mail: konsystoria@wro-gda.opoka.org.pl; **Kuria bp**, ul. Lubelska 12, 10-405 Olsztyn, tel: 89 539 60 48, e-mail: eparchia.kontakt@gmail.com

Adres redakcji: BŁAHOWIST; ul. Kościuszki 28/3, 11-220 Górowo Iławeckie, tel. 89 761-04-21, e-mail: blahowist@poczta.onet.pl, konto: Bank Spółdzielczy w Górowie Ił, Nr 08 8855 0004 2003 0006 3515 0001